

**Elvándorlás és megmaradás fiatalokra és idősekre nézve, felmérés
egy erdélyi kisfaluban Pósalakán, a Partiumi régió identitásainak
Tengerében**

Vezető tanár

Dr. Györbíró András

Hallgató

Kedves Tamás Róbert

Mészáros Ferencz

Újvidék

2017

TARTALOMJEGYZÉK

Elhelyezkedés.....	2
Kutatási probléma	3
A kutatás célja	3
Meglévő kutatás	4
Konceptualizálás	7
Operacionalizálás	7
Populáció és minta	7
Módszertan	7
Kutatás.....	8
Összefoglalás.....	10
Bibliográfia	11

ELŐSZÓ

- A tanulmány pár sorban való leírása:

A feltáró kutatásunk során, szeretnénk bemutatni, egy erdélyi Bihar megyei település Pósalaka történelmi demográfiai viszonyait a település megalapulásától kezdve napjainkig. Kutatásunk célcsoportja a 16-40 év közötti korosztály, akik megmaradását és elvándorlását kívánjuk megvizsgálni, amiről egy feltáró jelentést szeretnénk bemutatni. A Közép – Sebes-Körös völgyi öntudatot és identitás fennmaradását térképezzük fel, kérdést kapni arra, hogy jelen van-e még napjainkban is. Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk Pósalaka potenciális gazdasági helyzetét, demográfiai viszonyait és a falu ifjúságot megtartó erejét illetve, hogy meg lehet-e élni a faluban. Vizsgáljuk a falu munkakörülményeit, és a munkahelyek számát, megfigyeljük a falusi tevékenységek diverzifikációját, változatosságát és bemutatjuk ezeket. Például a termelők hogyan termelnek manapság.

A feltáró kutatásunk során, megfigyelt, és rögzített jelenségeket, adott helyzeteket mutatunk be. Kutatásunk célcsoportja a 16-40 év közötti korosztály, akik megmaradását és elvándorlását kívánjuk megvizsgálni. Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk Pósalaka potenciális gazdasági helyzetét, demográfiai viszonyait és a falu ifjúságot megtartó erejét illetve, hogy meg lehet-e élni a faluban viszonylag elfogadható szinten. Vizsgáljuk a falu munkakörülményeit, és a munkahelyek számát, megfigyeljük a falusi tevékenységek diverzifikációját, változatosságát és bemutatjuk ezeket. Például a termelők termelnek-e különböző terményeket és egyúttal foglalkoznak-e állattenyésztéssel, illetve a takarmányt felhasználják-e saját állataik ellátására.

Pósalaka egy kis népességszámmal rendelkező falu, mely a 2011-es adatok szerint 393 taggal büszkélkedhet. Ebből 173 magyar ajkú lakos, a településnek a többségi nemzetisége. Ahhoz képest, hogy nincs messze Nagyvárad várostól, elmaradottnak tűnik. Mivel nincs egészében befejezve a csatornázás, a vízhálózat bevezetése hiányzik, nincsenek szórakozási lehetőségek, az oktatási intézmény helyben nem működik évekkal ezelőtt megszűnt, és orvosi ellátás sincs közvetlen a településen. Tehát a falu több infrastrukturális szükségletet, elvárást, és szórakozási lehetőséget, nem kielégítően biztosít a lakosai számára.

Kulcsszavak: Identitás, elvándorlás, megmaradás, demográfia

ELHELYEZKEDÉS

Bihar megye közepén, a Rév-Bárodi medencében, a Sebes Kőrös középső szakaszán Élesd és Mezőtelegd között helyezkedik el Örvénd, Pusztajlak, Mezőtelki és Pósalaka. Ez a négy magyar település az évszázadok alatt egy kistérséget alkotott. Ezen kistérség tengelyét a Sebes Kőrös képezi. Örvénd és Pusztajlak a Sebes Kőrös jobb partján helyezkedik el, míg Mezőtelki és Pósalaka a folyó bal partján terül el. (Pósalaka-története-jelene, 2014)

KUTATÁSI PROBLÉMA

Pósalaka egy kis népességszámmal rendelkező falu, mely a 2011-es adatok szerint 393 taggal büszkélkedhet. Ebből 173 magyar ajkú lakos, a településnek a többségi nemzetisége. Ahhoz képest, hogy nincs messze a várostól, elmaradottnak tűnik. Mivel nincs egészében befejezve a csatornázás, a vízhálózat bevezetése hiányzik, nincsenek szórakozási lehetőségek, az oktatási intézmény helyben nem működik évekkel ezelőtt megszűnt, és orvosi ellátás sincs közvetlen a településen. Tehát a falu több infrastrukturális szükségletet, elvárást, és szórakozási lehetőséget, nem kielégítően biztosít a lakosai számára.

Pósalakát a népszámlálási hivatal, a 2011-es népszámlálási adatok szerint Telegd község egy 393-fős részének tekinti. "Localitate component"

TILEAGD (Telegd)	6968
TILEAGD	4042
BALAIA	641
CALATANI	193
<u>POSOLOACA (Pósalaka)</u>	<u>393</u>
TILECUS	856
UILEACU DE CRIS	843

(Népszámlálás 2011, 2014)

A KUTATÁS CÉLJA

A feltáró kutatásunk során, megfigyelt, és rögzített jelenségeket, adott helyzeteket mutatunk be. Kutatásunk célcsoportja a 16-40 év közötti korosztály, akik megmaradását és elvándorlását kívánjuk megvizsgálni. Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk Pósalaka potenciális gazdasági helyzetét, demográfiai viszonyait és a falu ifjúságot megtartó erejét illetve, hogy meg lehet-e élni a faluban viszonylag elfogadható szinten. Vizsgáljuk a falu munkakörülményeit, és a munkahelyek

számát, megfigyeljük a falusi tevékenységek diverzifikációját, változatosságát és bemutatjuk ezeket. Például a termelők termelnek-e különböző terményeket és egyúttal foglalkoznak-e állattenyésztéssel, illetve a takarmányt felhasználják-e saját állataik ellátására.

MEGLÉVŐ KUTATÁS

Az 1552-ben történt felmérés fontos adatokkal szolgál Bihar vármegye demográfiai és gazdasági viszonyairól. A felmérés adatai alapján Pósalakán 2, Telkiben 7, Örvéden 14 porta volt. Ha figyelembe vesszük, hogy egy portához két háztartást számoltak, és egy háztartáshoz átlagban egy hattagú nagycsalád tartozott (szülők, gyerekek, unokák és házastársaik), akkor kiszámolhatjuk, hogy átlagban Pósalakán 24, Telkiben 90, Örvéden 168 ember élt.

Pósalaka reformációjának kezdeti időpontját hasonlóképpen Mezőtelegd reformációjának időpontjával kapcsoljuk össze. Itt, is mint a többi szomszédos településen, valószínű, hogy az 1560-as években térhettek a falu lakosai az új hitre, ami elősegítette a református egyház kezdetleges létrehozását és megszervezését. A református templom 1675-ben épült, valószínűleg a régi helyén. A 18. században demográfiai és gazdasági ingadozásait figyelembe véve egy lassú fejlődést tapasztalhatunk a Közép Sebes-Körös kistérség falvainak életében.

Táblázat 1: Népeség nagysága 1712 – 1723 között:

	1712	1713	1719	1723
Pósalaka	5 család	18 család	20 család	15 család

A gazdasági élet szempontjából az 1713-as felmérés a következő adatokkal szolgál: Pósalakán 32 ökör, 25 tehén, 3 ló, 4 sertés volt. A következő felmérést 6 évvel később tartották 1719-ben, és az adatok lassú gazdasági fejlődést mutatnak. Pósalakán 35 ökör, 22 tehén, 6 ló, 21 sertést találtak. II. József császár 1780 – 1790 között elrendelte Magyarország első népszámlálását. A népszámlálási adatok alapján kirajzolódik a Közép- Sebes-Körös menti település demográfiai és vallási felépítése:

Táblázat 2: Demográfiai és vallási felépítése a településnek

	Ház	Háztartás	Lakosság	Vallási megoszlás
Pósalaka	66	83	399	Ref. 50 család, gkel. 12 ház

A korszak leírásaiban alapvetően földművelő közösségek sajátosságait mutatják. Feltételezhetjük, hogy a század elején kétnyomásos mezőgazdaságot folytattak, de később 1760 után elterjedt az állandó földhasználat szokása is. Pósalakáról tudjuk, hogy már régtől fogva felosztották a telkeket, így kétnyomásos földművelést valószínűleg nem folytattak. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy lakosai kevés szántófölddel rendelkeztek. A termőföldeken leginkább búzát, zabot és kukoricát termesztettek. Jelentős gyümölcsstermesztő volt Pósalaka, a gyümölcsök közül természetesen a szilva volt a legkedveltebb, mivel belőle pálinkát lehetett főzni.

A Sebes-Körös közelsége előnyt és hátrányt is jelentett a 18.-19. században. A víz erejét kihasználva Pósalakán vízimalom működött. Sajnos a térség egyik nagy problémáját az árvizek képezték.

Táblázat 3: Pósalaka népességének adatai 1779 – 1785 között:

Év	Születés	házasság	halálozás
1779	15	1	17
1780	17		7
1781	14	3	6
1782	16	1	8
1783	11	3	8
1784	20		13

A falu demográfiai fejlődését figyelemmel kísérhetjük 1850-1900 között. Más nemzetiségűek betelepítése nem történt meg, így megőrizték majdnem 100%-os magyar ajkú lakosainak számát.

Táblázat 4: A település népessége 1850-1900 között

Népessége évi népszámlálás adatai szerint								
	1850	1857	1870	1880	1890	1900	1900	
							magyar	nem magyar
Pósalaka	418	330	467	379	490	540	488	52

Táblázat 5: A XX század népszámlálásának adatai:

Év	Össz.	Magyar	Román	Német	Egyéb össz.	Zsidó	Roma	Szlovák
1910	588	569	16	2	1	-	-	1
1920	575	522	11	-	42	6	-	-
1930	590	485	50	-	55	6	49	-
1941	568	470	25	-	73	-	73	-
1956	582	-	-	-	-	-	-	-
1966	567	487	58	-	22	-	22	-
1977	506	379	53	-	74	-	74	-
1992	373	245	45	-	83	-	74	9
2002	396	201	78	-	117	-	109	8
2011	393	176						

A falu „pap” lelkipásztor személye után rangsorban a következő személyek formálták a közösség életét. A falu meghatározó személye volt a kántor, a bíró, a csósz, és a templom gondnok.

Az egykori pósalakai cigánysor távolabb helyezkedett a falutól. A mai cigánysort közelebb költöztették a faluhoz a vízgyűjtő felépítése miatt. A pósalakai törzsgyökeres cigányok nem vállalták a közösséget a beköltözött sátoros cigányokkal, ezért sokan elköltöztek. Az idetelepedett sátoros cigányok új lakhelyet keresve egészen a régi Szovjetunió (ma Ukrajna) határáig mentek, de mivel nem maradhattak ott, körülbelül három hét múlva visszatértek volna Pósalakára. 1977 márciusában romaellenes program tört ki Pósalakán. A sátorosok elmenetele után közvetlenül a falu férfiak közül néhányan lerombolták a kunyhóikat. Pósalaka lakossága rosszat sejtve, nem engedte be őket a falu bejáratánál, sem a Körös vizén való átkelésben. Ennek oka a folyamatos tolvajlás és pusztítás, amit végeztek.

A 21. század felgyorsult életformáját nehéz követni. A gyermekkorban megszokott, mélyen gyökerező biztonságérzetet megingatták a robbanásszerű változások. Az egyén közvetlen környezete gyorsan cserélődő tárgyakkal, kapcsolatokkal, eszmékkel telt meg, nincs már szinte semmi, amiben megkapaszkodhatna, otthonra lelne. A fogyasztás lett az egyetlen eszköz és cél az elgépiesedő, modernizálódó élet minden területén. Az igazi paraszti múlt eltűnedezőben található. Az utóbbi évtizedekben más jelleget öltött a hagyományos falusi életforma. Ezen a kistérségen a hetvenes-nyolcvanas években a majálisok és a bálók után beköszöntött a táncestélyek kora, majd a diszkózás, amely a fiatalokat vonzotta. A kultúrházakban nem alakult ki igazi művelődési tevékenység. Ma népi hagyománynak talán csak a szüreti bál számít, amelyet minden évben megszerveznek és évről évre kevesebb fiatal öltözött részvételével. A televíziózás és internetezés elterjedése visszavetette az amúgy sem pezsgő művelődési életet. (Grim, Pál, & Varga, 2010)

KONCEPTUALIZÁLÁS

A falu megtartó ereje kifejezés alatt azt értjük, hogy a faluban a fiatalok megmaradnak és ennek objektív és szubjektív megvalósulását vizsgáljuk.

A fiatal kifejezés alatt 0-40 év közötti lakosságot értünk, s ezen belül a 16-40 évesek szempontjából vizsgáljuk a falu megtartó erejét. A középkorú megnevezés alatt a 40-65 év közöttieket értjük, akiknek stabil életkörülményeik vannak. Az idős megnevezés alatt pedig a 65 év felettiekre gondolunk, akik elérték a nyugdíj korhatárt.

A Közép – Sebes-Körös völgyi öntudat kifejezés alatt értendő az az öntudat, amit régebben a régi helyiek vonatkoztattak magukra, a Rév és Telegd közti terület lakosai Közép- Sebes-Körös völgyinek titulálták magukat (Pósalaka, Örvénd, Mezőtelki, Pusztajlak).

OPERACIONALIZÁLÁS

Kutatásunkban egy hipotézist vetettünk fel, mely szerint feltételezzük, hogy a fiatalok részaránya a faluban nem csökken az utóbbi időkben. (2002-2011) A továbbiakban pedig feltáró jellegű kutatást végzünk. Többek között beszélni fogunk a falu gazdasági helyzetéről, megélhetőségi lehetőségeiről.

POPULÁCIÓ ÉS MINTA

Kutatásunk célcsoportja a 16-40 év közötti korosztály. A mintában szereplő személyek a település lelkipásztora, az óvónő és néhány helyi család.

MÓDSZERTAN

Kvalitatív módszert használva, néhány falubélit illetve a református tiszteletest kérdeztük meg a falu gazdasági, anyagi, kulturális, szellemi és demográfiai helyzetéről, hogy milyen változások mentek végbe az utóbbi évek leforgása alatt, illetve kicsit a történeti múltat is visszatekintettünk. Nem valószínűségi, szakértői mintavételt használtunk kutatásunk során. A településnek a 2011-es

népszámlálási adatok szerint 393 lakosa van ebből magyar nemzetiségű 176, szinte a lakosok fele. A 176 magyar lakosból 122 református.

KUTATÁS

Arra a kérdésre, hogy milyen a falu megtartó ereje a fiatalokra nézve, a többség azt a választ adta, hogy a fiatalok többsége leginkább elhagyja vagy elhagyná a falut jobb munkalehetőségek reményében, vagy külföldre költöznek vagy be a városba. Ennek oka leginkább az, hogy a fiatalok számára kevés a munkalehetőség, nincs szórakozási lehetőség, kevés a kulturális események száma.

A falubéliek nagyrészt a mezőgazdaságból illetve az ottani fűrésztelepi munkából élnek meg. (biharmegye.ro, Deák F. József) Néhányan az élesdi cipőgyárban dolgoznak vagy Szabolcson a bútorgyárban. Vannak, akik munkahelyük mellett mezőgazdasággal is foglalkoznak ezzel kiegészítve megélhetésüket. Mert ha csak a mezőgazdasággal foglalkoznának, nehezen élnének meg. A mezőgazdasági termékek közül leggyakoribb a búza, kukorica, lucerna, krumpli, amelyekből saját állataikat is tartják, de piacra is termelnek. A pósalakiak főleg gabonafélét termesztnek, meg persze zöldséget, amit a telegdi, váradi vagy élesdi piacokon értékesítenek, sokan ebből élnek. A tiszteletes úr elmondása szerint, nagy gondja a falunak a pusztaijlaki-telegdi víztározó megépítése. Ugyanis szerinte ez is egyféle falurombolás volt, mivel elvették a paraszttól a földet, amiből addig élt. Több száz hektár földet vettek el a falubeliectől, ezek voltak a legjobb termőföldek. A pósalaki határ másik részén levő földterületeket azért nem művelik meg a helybeliek, mivel tudják, hogy a termést a gyakori lopások miatt nem tudják majd begyűjteni, ezért inkább ott maradnak a földek parlagon. A Körös fontos szerepet játszott a termőföldek öntözésében, az egykori malmok működtetésében és a kutak vízszintjének a biztosításában. Száraz árterületeiről termelték ki az építkezéshez szükséges, követ, kavicsot és homokot, míg a füzesi biztosították a vesszőt kosár, kas és tengeri kéve kötéséhez. Az emberek fürdéshez, mosáshoz használték a Sebes-Körös egykor tiszta vizét. A gyűjtő és a vízerőmű megépítése után a helyzet teljesen megváltozott, hatalmas területet hódított el a mezőgazdasági termelés elől (Telkiben 250 ha.), nagy csapást mért Mezőtelki, Pósalaka, Örvénd és Pusztaijla mezőgazdaságára. A gyűjtő más negatív következményekkel is járt, mivel megbolygatta a térség hidrológiai rendszerét több kút kiszáradásához vezetett. Ugyanakkor természetesen voltak pozitív oldalai is a két gyűjtőnek, szabályozták a Sebes-Körös romboló erejét, véget vetettek a gyakori árvizeknek és biztosítják Nagyvárad ivó- és ipari- vízellátását.

Az infrastruktúrát tekintve az utak egész jó állapotban vannak, viszont nincs busz és vonat járat a faluból közvetlen csak Telegdről. Ezért sok gondot jelent a falubéliek számára a munkahelyükre való ingázás, ugyanis alig akad személyszállító alkalmatosság. Ha már eljutottak

Telegdre, akkor minden rendben van, hiszen onnan buszjáratok indulnak Váradra, és autóstoppal is lehet próbálkozni. Azok a pósalakiak a szerencsések, akik Élesden a cipógyárban vagy Szabolcson egy bútorgyárban dolgoznak, őket a cég a saját járműveivel szállítja a munkahelyükre.

Az iskolai oktatás két évvel ezelőtt szűnt meg Pósalakán, addig összevont osztályokban, magyar és román nyelven folyt a tanítás. A gyerekek most Telegdre járnak iskolába, a pusztaiújlakiakkal együtt, de ott is csak összevont magyar osztályok vannak.

A tiszteletestől megtudtuk, hogy a nyolc osztály elvégzése után, sokan tanulnak tovább, sok diplomás értelmiségi: mérnök, orvos, tanár került ki a faluból. A helyi óvodába is benéztünk, ahol az óvónő elmondta, most éppen öt gyerek van jelen, de többen vannak beiratkozva. Az óvodai foglalkozás is az állam hivatalos nyelvén folyik, talán ez is lehet oka a foghíjas létszámnak. A tiszteletes nagyon jónak tartja, hogy a településen minden korosztálybeliek élnek. Szerinte nem lehet azt mondani, hogy elöregedett lenne a falu, hogy ne lenne remény a jövőben. Elmondása szerint a falubeliek többsége csak egy gyereket vállal manapság, de reméli ez változni fog a jövőben és több gyereket vállalnak majd a pósalakai fiatal házaspárok.

Ott jártunkkor néhány fiatalot is megkérdeztünk a falu helyzetéről, akik szerint a falunak nincs megtartó ereje a fiatalokra nézve, mivel kevés a megfelelő munkalehetőség és szórakozási lehetőségük sincs a faluban. Szerintük az idősek visszatérnek időskorukra a faluba, illetve a közeli városokból is jönnek a településre nyugdíjas éveiket eltölteni (letölteni), egy különös és bizarr kifejezést használva erre a helyzetre, „elefánttemető”-ként jellemzik. A falu helyzetére vonatkozóan még egy érdekes kifejezést használtak a fiatalok, mely szerint „Pósalaka mindennek a salaka”.

Pál László tiszteletes egyéb gondokat is említ. A mezőtelegdi polgármesteri hivatalnak nincs magyar alkalmazottja, ezért az időseknek nagyon nehéz megértetniük magukat, ha elmennek a község házára. Ahhoz képest, hogy a magyarság aránya eléri a 21%-ot minden az állam hivatalos nyelvén folyik, tehát a magyarság elnyomásban részesül.

Arra a kérdésünkre, hogy létezik-e még Közép – Sebes-Körös völgyi öntudat azt tapasztaltuk, hogy a fiatalok egyáltalán nem tudnak már róla. Az egyik megkérdezett kifejtette: „jó tudni, hogy Közép - Sebes - Körös völgyi vagyok.”

A románok kérdésére tekintve 1992 és 2002 között megnőtt a roma lakosok száma a településen. Az 1992-es adatok szerint 74 roma lakos volt Pósalakán, míg 2002-ben már 109-re növekedett. A 2002-es adatokhoz képest a 2011-ben csökkent a magyarok száma a településen. A 2002-es népszámlálási adatok szerint 201 magyar volt, míg 2011-ben már csak 176 magyar nemzetiségű lakosa volt a településnek.

ÖSSZEFOGLALÁS

Összegzésképp elmondhatjuk, hogy Pósalaka objektív szempontból nem egy hátrányos helyzetű település, mivel szerény körülmények között egy elfogadható megélhetést tud biztosítani magának egy átlag fiatal. Ha objektíven nézzük a Bihar megyei átlaghoz képest Pósalaka egy kevésbé hátrányos helyzetű település. Lehetne modernizálni és fejleszteni, lehetne javítani a helyzetén, ezért és sok szubjektív okból érezhetik magukat egyesek hátrányos helyzetben. Ahhoz képest, hogy a település nincs messze a várostól tény, hogy eléggé el van hanyagolva és le van, maradva a modernizáltabb településekhez képest ahol például van tömegszállítás, illetve vezetékes víz. Demográfiai helyzetét tekintve a település népessége az utóbbi években csökkent, ahogy a magyar nemzetiségű lakosok száma is, a magyar ajkú lakosok részaránya még mindig a legnagyobb, míg a roma lakosok száma az utóbbi években növekedett arányaiban nézve, a legnagyobb mértékben. Mivel a fiatalok, ha el is vándorolnak, kisebb mértékben hagyják el a falut, ellentétben olyan falvakkal ahol egyáltalán nincs munkalehetőség. A bejövő öreg nyugdíjasok, akik az utolsó éveiket kívánják a faluban eltölteni, ők is a falu népesség növekedését segítik, még ha akaratlanul is. A falubéliek nem a legjobb színben látják a települést, de a lelkipásztor szerint nincs veszve semmi.

Melléklet

Táblázat jegyzet

Táblázat 1: Népesség nagysága 1712 – 1723 között:	4
Táblázat 2: Demográfiai és vallási felépítése a településnek	4
Táblázat 3: Pósalaka népességének adatai 1779 – 1785 között:	5
Táblázat 4: A település népessége 1850-1900 között	5

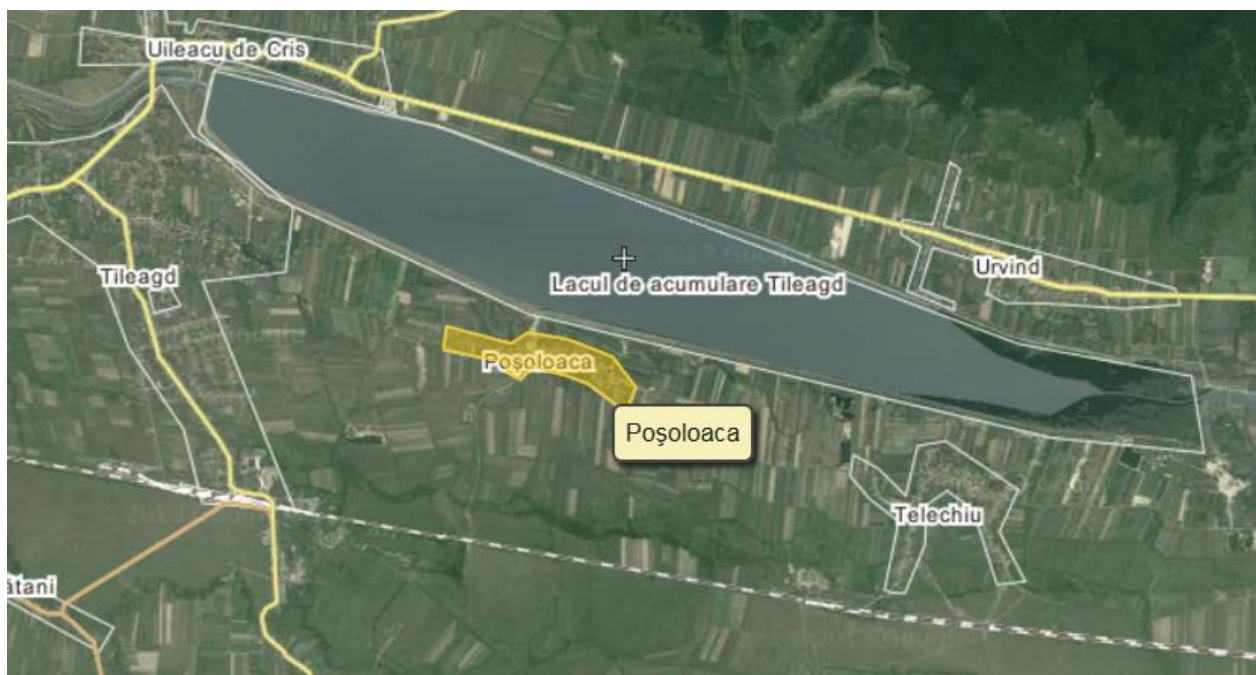
BIBLIOGRÁFIA

biharmegye.ro, Deák F. József. (dátum nélk.). *biharmegye.ro*. Letöltés dátuma: 2014. 01 27, forrás:
<http://biharmegye.ro/node/2870>

Grim, A., Pál, L., & Varga, Á. (2010). *Mezőtelki, Pósalaka és Pusztaiújlak kistérségének monográfiája*. Nagyvárad.

Népszámlálás2011. (2014). *Recensământul populației și a locuințelor*. Letöltés dátuma: 2014. Jan,
forrás: <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/>

története-jelene, P. (2014). *Pósalakai Református Egyház*. Letöltés dátuma: 2014, forrás:
<http://5mp.eu/web.php?a=posalaka>

- A dolgozat diszciplináris besorolása: Szociológia, Demográfia
- Rövid név- és tárgymutató:
Pósalaki, Identitásról szóló kutatásunk mely, a múltból származó feljegyzések alapján hivatott feltárni a Közép – Sebes-Körös völgy menti identitást és öntudatot Pósalakán, és a jelenbéli demográfiai viszonyokat, összehasonlítani a múltbeliekkel, kiegészítve néhány interjúval, a falu lakosaival és lelkészével.